

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«Βία και Εκφοβισμός στο Σχολείο»

Η **έκταση** του φαινομένου της σχολικής βίας στην Ελλάδα, αν και δεν έχει πάρει ακόμα τις διαστάσεις που παρατηρούνται σε άλλες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής, αποτελεί ένα σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο με αυξητικές τάσεις. Παράλληλα αυξάνεται και το ενδιαφέρον των ερευνών τα τελευταία χρόνια, τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα. Το φαινόμενο της βίας φαίνεται να απασχολεί ιδιαιτέρως τους ειδικούς, ιδίως τώρα που διανύεται μια περίοδος οικονομικής κρίσης, όπου οι παροχές προς το παιδί έχουν περικοπεί δραστικά, με άμεσες επιπτώσεις στο ψυχολογικό οικογενειακό κλίμα.

Το σχολείο είναι ο κύριος τόπος εμπειριών βίας ενός παιδιού. Η σχολική βία ουσιαστικά καθρεφτίζει την οικογενειακή και κοινωνική βία, μια και το παιδί αναπαράγει τις εμπειρίες που βιώνει στο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον. Αν και η βία στο σχολείο μπορεί να λάβει πολλές μορφές, όπως βία από τους εκπαιδευτικούς προς τους μαθητές και το αντίστροφο, βία από γονείς προς εκπαιδευτικούς και το αντίστροφο, βία από εξωσχολικούς παράγοντες κ.λ.π.[...]

Τα περιστατικά της βίας εκδηλώνονται σε μεγαλύτερη συχνότητα στο Δημοτικό και Γυμνάσιο, ενώ μειώνονται στο Λύκειο. Τόσο οι θύτες, όσο και τα θύματα μπορεί να προέρχονται από οποιαδήποτε κοινωνική ομάδα της σχολικής κοινότητας. Συχνό είναι το φαινόμενο να γίνονται αποδέκτες εκφοβιστικών συμπεριφορών παιδιά που έχουν υψηλές σχολικές επιδόσεις και είναι ο «καλός μαθητής/ η καλή μαθήτρια» ή «το καλό παιδί».

Ο εκφοβισμός συμβαίνει συνήθως ανάμεσα σε παιδιά του ίδιου φύλου, της ίδιας τάξης και ηλικίας. Εμφανίζεται με την ίδια συχνότητα τόσο στα αστικά κέντρα, όσο και στις επαρχιακές πόλεις. Στην παρουσίαση του φαινομένου δεν φαίνεται να παίζει ρόλο το μέγεθος του σχολείου ή της τάξης. Τα περισσότερα περιστατικά λαμβάνουν χώρα, στον προαύλιο χώρο του σχολείου, κατά την ώρα του διαλείμματος, στο δρόμο προς και από το σχολείο και τελευταία μέσα στην τάξη. Είναι προφανές ότι η απουσία και έλλειψη επιτήρησης ενηλίκων, ευνοούν την εμφάνιση του φαινομένου.

Αν και ο εκφοβισμός ανάμεσα στα κορίτσια δεν είναι τόσο εύκολα **αντιληπτός**, διότι όπως αναφέρθηκε παραπάνω χρησιμοποιούν έμμεσους τρόπους παρενόχλησης (συκοφαντία, διάδοση φημών, απομόνωση ενός κοριτσιού), είναι σαφές πως το ποσοστό των αγοριών που εκφοβίζουν συμμαθητές τους, κυρίως άμεσα, είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό των κοριτσιών. Σύμφωνα με έρευνα του Olweus το ποσοστό των αγοριών που δήλωσαν ότι έχουν ασκήσει βία εις βάρος των συμμαθητών τους είναι 4 φορές περισσότερο από το αντίστοιχο των κοριτσιών.[...]

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τον τρόπο που αναπτύσσεται η εκφοβιστική συμπεριφορά, έτσι ώστε να μπορέσουμε να προλάβουμε αλλά και να επανορθώσουμε αντίστοιχες καταστάσεις.

Η προσωπικότητα τόσο του δράστη, όσο και του θύματος αποτελούν **βασικούς** γενεσιουργούς παράγοντες της εμφάνισης του εκφοβισμού. Η έλλειψη ενσυναίσθησης από την πλευρά του θύματος σε συνδυασμό με τη συνεσταλμένη, παθητική συμπεριφορά του θύτη, οδηγούν στη δημιουργία εκφοβιστικών φαινομένων. Οι δράστες έχουν σύμφωνα με έρευνες έλλειψη συναισθηματικού ενδιαφέροντος για τους ανθρώπους και δυσκολεύονται να αντιληφθούν την «οπτική γωνία» του άλλου.

Σημαντικό ρόλο στην συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού και στην εμφάνιση ή μη επιθετικής συμπεριφοράς παίζει το οικογενειακό περιβάλλον. Τα παιδιά που χαρακτηρίζονται ως προκλητικά ή επιθετικά, έχουν βιώσει εχθρική συμπεριφορά από τους γονείς τους και πολλές φορές κακοποίηση. Η ανατροφή σε ένα συγκρουσιακό, τιμωρητικό και μη στοργικό οικογενειακό περιβάλλον αποτελεί πρότυπο συμπεριφοράς. Πολλές φορές τα μέλη της οικογένειας και λεκτικά παροτρύνουν το παιδί να χρησιμοποιήσει βίαιους και εκφοβιστικούς τρόπους προκειμένου να πετύχει αυτό που θέλει.

Τη θυματοποίηση επίσης τη προκαλούν γονείς **ελαστικοί**, που δυσκολεύονται να επιβάλλουν όρια, με συνεχείς υποχωρήσεις στις απαιτήσεις των παιδιών τους. Οι υπερπροστατευτικοί επίσης γονείς και κυρίως η υπερπροστατευτική μητέρα εκφράζουν συνήθως μια αγχώδη συμπεριφορά που δημιουργεί στα παιδιά ένα αίσθημα αδυναμίας. Υπάρχουν βέβαια και απορριπτικοί, αδιάφοροι γονείς που εκφράζουν μια απάθεια που συνήθως συνοδεύεται και από μια έλλειψη οργάνωσης και έχει άμεσο αντίκτυπο στη συναισθηματική κατάσταση του παιδιού.

Σημαντικό ρόλο παίζει η δυναμική της ομάδας στην οποία εκδηλώνεται ο εκφοβισμός και οι σχέσεις των μελών της. Για να συμμετέχει κάποιος σε μια ομάδα συνομηλίκων, πρέπει να συμμορφώνεται στους κανόνες της ομάδας και να σκέφτεται και συμπεριφέρεται με συγκεκριμένο τρόπο. Κάποιες ομάδες έχουν πολύ αυστηρούς κανόνες και δεν επιτρέπουν στα μέλη να **παρεκκλίνουν** από αυτούς, αλλιώς αυτά αποκλείονται από την ομάδα. Η συμμετοχή σε ομάδα που δρα εκφοβιστικά στους άλλους πολλές φορές δίνει τη δυνατότητα στα μέλη να απολαμβάνουν το θαυμασμό κάποιων συμμαθητών τους και να νιώθουν μια αίσθηση ισχύος απέναντι στους άλλους. Παρόλο που κάποια παιδιά μπορεί να καταδικάζουν την εκφοβιστική συμπεριφορά, η πίεση της ομάδας είναι τόσο μεγάλη, που οι όποιες αναστολές καταργούνται μπροστά στην αίσθηση δύναμης που τους παρέχει η ομάδα.

Τέλος, σημαντικό παράγοντα της εμφάνισης εκφοβιστικής συμπεριφοράς αποτελεί το επίπεδο ανοχής της διαφορετικότητας, η αυτοεικόνα και αυτοεκτίμηση του παιδιού, το κλίμα του σχολείου και οι στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στον εκφοβισμό, η ποιότητα των προγραμμάτων στην τηλεόραση και η εξοικείωση με τη τηλεοπτική βία, καθώς και η χρήση βίαιων ηλεκτρονικών παιχνιδιών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**1η δραστηριότητα**

A1. Αξιοποιώντας τις πληροφορίες του κειμένου, να παρουσιάσετε σε 60-80 λέξεις τους παράγοντες που οδηγούν στην εκδήλωση του σχολικού εκφοβισμού από τα παιδιά.

Μονάδες 15**2η δραστηριότητα****A2.**

α) Να μετασχηματίσεις τις περιόδους του λόγου «*Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τον τρόπο που αναπτύσσεται η εκφοβιστική συμπεριφορά, έτσι ώστε να μπορέσουμε να προλάβουμε αλλά και να επανορθώσουμε αντίστοιχες καταστάσεις.*» κάνοντας τέσσερις αναγκαίες αλλαγές, έτσι ώστε το ύφος του κειμένου από άμεσο και οικείο να γίνει πιο τυπικό και απρόσωπο. (Μπορείς να αλλάξεις ρηματικά πρόσωπα και λέξεις). (μονάδες 2)

β) Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου με άλλες συνώνυμες, ώστε, όπου είναι δυνατό, το ύφος να γίνει απλούστερο (μονάδες 5):

έκταση, αντιληπτός, βασικούς, ελαστικοί, παρεκκλίνουν

γ) Να σχολιάσετε τη λειτουργία των παρακάτω ζητούμενων σημείων στίξης (μονάδες 4) :

(συκοφαντία, διάδοση φημών, απομόνωση ενός κοριτσιού)-5^η παράγραφος
«οπτική γωνία»-7^η παράγραφος

δ) Στην κείμενο η αρθρογράφος κάνει επίκληση στη λογική, προκειμένου να πείσει τους/τις αναγνώστες/-στριες. Να εντοπίσετε δύο είδη τεκμηρίων (αποδείξεις, παραδείγματα, στατιστικά στοιχεία, πορίσματα ερευνών, εμπειρικές αλήθειες, παραθέματα, μαρτυρίες, γεγονότα, αυθεντίες, στατιστικά στοιχεία) που χρησιμοποιεί (μονάδες 2) αναφέροντας δύο (2) συγκεκριμένα σημεία από το κείμενο (μονάδες 2).

Μονάδες 15**3η δραστηριότητα****A3.**

Αξιοποιώντας το κείμενο καθώς και τις προσωπικές σας γνώσεις, σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευθεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου: α) να παρουσιάσετε δείγματα που αποδεικνύουν ότι το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού βρίσκεται σε έξαρση και β) να αναφερθείτε στα αίτια δημιουργίας του φαινομένου.

Μονάδες 20

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό: *Ο «Δον Κιχώτης» είναι ένας ήρωας του Ισπανού συγγραφέα Μ. Θερβάντες που αντιπροσωπεύει τον αιώνιο τύπο του ευγενικού ιδεολόγου που, κνηγώντας τα άπιαστα όνειρα, τραβάει μπροστά και παλεύει για τα ιδανικά του, αδιαφορώντας αν οι άνθρωποι τον κοροϊδεύουν ή τον θεωρούν για τρελό.*

«Δον Κιχώτης»

Ατσάλινος και σοβαρός απάνω στ' άλογό του το αχαμνό, του Θερβαντές ο ήρωας περνάει και πίσω του, στο στωικό γαϊδούρι του καβάλα, ο ιπποκόμος του ο χοντρός αγάλια ακολουθάει.

Αιώνες που ξεκίνησε και αιώνες που διαβαίνει με σφραγισμένα επίσημα, ερμητικά τα χείλια και με τα μάτια εκστατικά, το χέρι στο κοντάρι, πηγαίνοντας στα γαλανά της Χίμαιρας βασιλεία...

Στο πέρασμά του απ' τους πλατιούς του κόσμου δρόμους, όσοι τον συντυχαίνουν, για τρελό τον παίρνουν, τον κοιτάνε, τον δείχνει ο ένας του αλλουνού – κι ειρωνικά γελάνε.

Ω ποιητή! παρόμοια στο διάβα σου οι κοινοί οι άνθρωποι χασκαρίζουνε. Άσε τους να γελάνε: οι Δον Κιχώτες παν μπροστά κι οι Σάντσοι ακολουθάνε!

Κώστας Ουράνης, «Νοσταλγίες», 1920

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

B1. Σε μία παράγραφο 50–60 λέξεων να χαρακτηρίσετε τον Δον Κιχώτη βασισμένοι στις πράξεις και τις σκέψεις του ήρωα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένα στοιχεία του ποιήματος.

Μονάδες 15

2η δραστηριότητα

B2.

α) Στο ποίημα παρατηρείται εναλλαγή δύο ρηματικών προσώπων. Να εντοπίσεις ένα παράδειγμα για κάθε ρηματικό πρόσωπο (μονάδες 3) και να αιτιολογήσεις τη χρήση τους σε σχέση με το εκφραστικό αποτέλεσμα που έχει το καθένα (μονάδες 6).

(Μονάδες 9)

β) Να αναγνωρίσετε δύο σχήματα λόγου που χρησιμοποιεί ο ποιητής στους παρακάτω στίχους και να αναφέρετε ποιο είναι το νόημά τους σε κάθε περίπτωση. **(Μονάδες 6)**

*«Ατσάλινος και σοβαρός απάνω στ' άλογό του
το αχαμνό, του Θερβαντές ο ήρωας περνάει»*

Μονάδες 15

3η δραστηριότητα

B3. Ποια αντιμετώπιση έχει ο Δον Κιχώτης από τους υπόλοιπους συνανθρώπους του, σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο; Τι είδους σκέψεις και συναισθήματα σας δημιουργούνται, όταν βλέπετε τέτοιες συμπεριφορές; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 20

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμία άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

Μητρούσκας Δημήτρης (Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος)